

Skattenytt från Finland

av förvaltningssekreterare, jur. lic. Jaakko Voipio

När man undersöker den nyare skattelagstiftningen i Finland, finner man genast, att statens svåra finansiella läge starkt influerat skattelagarna. En stor del av dem är sålunda av helt tillfällig natur. Emellertid finns bland dem några sådana lagnoveller, som kunna intressera skattefackmän i Sverige.

1. Regeringens nödprogram år 1957.

Redan i början av detta år stod det klart, att statens finanshushållning snart skulle råka i stora svårigheter. Dessa ha sedan framkallat flera skatteförhöjningar ävensom förorsakat andra finansåtgärder.

1. Förhöjning av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten.

a) *Bolagsskatten.* Skattefoten för aktiebolag och likartade sammanslutningar har efter kriget varit växlande och de högsta procenttalen ha utgjort 50 för inkomst och 1 för förmögenhet. För 1956 års inkomst och förmögenhet uppbäres av aktiebolagen skatt med 32 % av inkomsten och 8 ‰ av förmögenheten, och samma procenttal fastställdes den 21.11.1956 också för år 1957. I mitten av skatteåret 1957 höjdes dock skattefoten till 38 % för inkomst och 1 % för förmögenhet (Lag 8.7.1957/241). För att förhöjningen skulle inverka på de redan påförda och delvis betalade skatteförskotten detta år, stiftades en särskild lag (1957/242), enligt vilken förskotten höjdes i motsvarande mån. Förhöjningen uppbäres medelst särskild debetsedel.

b) *Tilläggs-skatt på inkomst och för-*

mögenhet har införts för fysiska personer och de sammanslutningar (öppna bolag m. fl.), vilkas beskattning bestämmes på grundvalen av en progressiv skala. Sagda skatt, som är att betrakta såsom engångsskatt för år 1957, drabbar (Lag 2.9.1957/301) inkomst, som — beroende av skatteklassen — överstiger 900.000—1.000.000 mk, och förmögenhet, som överstiger 2.500.000 mk. För att skatten skulle inflyta snabbt, stadgades samtidigt, att skattskyldig, som vid den inkomst- och förmögenhetsbeskattning, som skall föräntas för år 1956, har inkomst eller förmögenhet, skall såsom förskott på tilläggs-skatten erlægga det belopp, som han borde erlægga för den inkomst och förmögenhet, som fastställes vid den ordinarie beskattningen för år 1956. Slutgiltigt fastställes och uppbäres tilläggs-skatten i samband med den ordinarie beskattningen för år 1957.

2. *Förkortning av betalningstiden för omsättnings-skatt.* Omsättnings-skatt, som skall erläggas av den, som bedriver industriell och annan därmed jämförlig produktionsverksamhet, arbetsrörelse eller utskänkings- eller dansrestaurangrörelse, samt av den, som importerar vara, skulle tidigare för varje kalendermånad inbetalas inom de två följande kalendermånaderna; vid import av vara likväl vid förtullningen. Sålunda betalades skatten i medeltal 2½ månad efter det varan blivit fakturerad av det skattskyldiga företaget. Denna bestämmelse ändrades (Lag 2.9.1957/302) så, att för varje kalendermån-

nad utgående skatt skall inbetalas inom följande kalendermånad, eller i medeltal 1½ månad från skattskyldighetens inträde. Denna ändring mötte en opposition, som gjorde gällande, att företagen ofta skulle nödgas erlagga skatten, innan de själva erhållit sina likvider och de till dessa anslutna skattebeloppen.

3. Andra skattehöjningar.

a) *Extra skatt på personbilar och motorcyklar.* I samband med nödprogrammets utformande upptäcktes, att en enkel multiplikation av motorfordonsskatten snabbt skulle öka statens inkomster. I lagen om sagda skatt (Lag 8.7.1957/244) stadgas, att för ovannämnda fordon, som användas i trafik under år 1957, den 16.7. eller därefter, skall erläggas extra skatt, som motsvarar det dubbla beloppet av den årliga motorfordonsskatten. Den extra skatten var t. ex. för personbil med en egenvikt av högst 1.000 kg 6.000 mk samt för motorcykel 2.400 mk. Skatt erlades likväl icke för personbil, som användes i yrkesmässig trafik och icke heller för s. k. mopeder. Det tillkom fordonsägarna, m. a. o. de skattskyldiga, att själva uträkna skatten och erlagga densamma på eget initiativ genom postgiro tre veckor efter lagens publicering.

b) Ytterligare verkställdes en fördubbling av *stämpelskatten för fordringar* (1957/299) och höjdes såväl *arbetsgivares barnbidrags- och folkpensionspremie* (1957/243) som *tändsticks- och tobaksaccisen* (1957/295—296).

II. Exempel på skattelättnader.

Om skattebördan är tung, och skatterna bilda en betydande del av företagskostnaderna, är det ofta nödvändigt att med skattelättnader understödja företagare in-

om sådana branscher, som äro national-ekonomiskt viktiga. Tanken på lättnader ligger även nära tillhands, om det är angeläget att främja sparsamhet, bostadsproduktion eller företagsamhet, som är ägnad att bekämpa arbetslösheten. I samband med skattelättnader bör man dock alltid komma ihåg, att lättnader i ett enskilt fall ofta bryta det rättvisa system, som de allmänna skattelagarna bilda. En osystematisk lättnad kan stå i missförhållande till den fördel, som eftersträvas. Exempelvis kan den, som nu i Finland nedlägger sina medel i nya bostäder, uppbära en skattefri inkomst av 15—18 % samtidigt som ägaren av börsnoterade industriaktier endast har att förvänta 2—4 % effektiv ränta.

1. *Skattelättnader för främjande av bostadsproduktionen* ha medgivits i Finland sedan år 1948 (1948/520) och stöda sig nu på lagen av den 11.12.1953 (1953/477). Enligt den skall vid stats- och kommunalbeskattning för de tio första skatteåren såsom skattepliktig inkomst icke anses inkomst av bostadsbyggnad om uppförandet därav påbörjats efter den 1.9.1947, men senast den 31.12.1958. Motsvarande lättnader beviljas åt ägare av nyförvärvad tomt, ägare av bostadsaktier och åt den som beviljat in-teckningslån. — Bostadsproduktionen kommer även i åtnjutande av en annan skattelindring. Då man så småningom av lönepolitiska skäl befriat största delen av konsumtionsvarorna från omsättningsskatt och då sagda skatt numera hårdast drabbar investeringar, t. ex. byggnadsförmödenheter och fabriksstillverkade byggnadsdelar, beviljas ägaren till huvudsakligen för bostadsändamål avsedd nybyggnad jämväl rätt (Lag 28.12.1956/665) att återfå hälft

ten av den omsättningsskatt, vilken motsvarar den skatt som i medeltal har blivit erlagd per kvadratmeter i byggnader av samma typ. — Ovannämnda lagar äga icke tillämpning på lyxbostäder.

2. *Skattelättnader i syfte att utjämna konjunkturväxlingar.* I Finland har man tillgodogjort sig de erfarenheter, som förvärvats i Sverige och utformat ett skattepolitiskt konjunkturutjämningsystem, vars huvuddrag äro följande.

a) *Enligt lagen om investeringsfonder* (Lag 4.6.1955/293) ha alla aktiebolag och andelslag beretts tillfälle att överföra högst 50 % av sin årsvinst till investeringsfondens konto och avdraga det överförda beloppet från sin skattepliktiga inkomst vid den statliga inkomstbeskattningen. Företagen skola dock i statskontoret deponera minst det belopp, som motsvarar den skatt, från vars betalande de sålunda befriats. På Statsrådet ankommer att med beaktande av sysselsättningsläget besluta, när fonderna skola användas till investering. Beslutet kan innebära antingen tillstånd eller även förpliktelse till investeringar. Sedan Statsrådet fattat detta principbeslut, meddelar finansministeriet tillstånd att lyfta depositionen, om utredning företes därom, att fonden motsvarande medel komma att användas för i lagen närmare bestämda investeringar.

Då företaget lyft depositionen, skall i dess bokföring, utan belastning av resultatkontot, värdet av ifrågavarande investering nedsättas med fondens belopp. Gångse avdrag för värdeminskning, som i Finland i princip äro lagbundna, få där efter göras endast med avseende å de återstående anskaffningskostnaderna.

Statskontoret gottskriver depositionen med ränta, som icke anses såsom de-

ponents skattepliktiga inkomst. Vid förmögenhetsbeskattningen räknas depositionen icke heller såsom skattepliktig förmögenhet. — Betydelsefullt är, att investeringsfonden med undantag av den del, som deponerats, utan begränsningar stannar i företags besittning. — Lagen innehåller även bestämmelser om de följder, vilka drabba företag, som ej iakttaga Statsrådets till investeringar förpliktande principbeslut. I dylikt fall räknas nämligen fonden såsom skattepliktig inkomst för det år då försummelsen ägt rum, och företaget mister räntan på depositionen. Företaget försättes sålunda i en ställning motsvarande den, då överföring till fonden alls icke skett. För det fall att företaget redan lyft depositionen men underlåtit att investera finns strängare påföljder föreskrivna.

Investeringsfondssystemet erbjuder således företagen möjlighet till resultatutjämning och bevarar hos företagen de deponerade medlen, vilka företaget eljest nödgats betala i skatt, genom att de stå till företagets förfogande för framtida investeringar. Den engångsnedskrivning, som göres efter investeringen, uppskjuter dessutom den normala skattebetalningen och kan till och med förorsaka slutliga lättnader, om fonden använts till sådan anläggningstillgång, vars värde enligt eljest gällande regler ej kan nedskrivs, t. ex. kostnader för istandsättande av tomtområde.

b) *I lagen om vissa konjunkturreserveringar och skattelättnader på grund av dem* (Lag 30.12.1954/483) stadgas, att aktiebolag och andelslag, som driva träförädlingsindustri för export, kunna deponera utländska valutor eller deras markvärde i Finlands Bank, varvid depositionen medför fördelen, att den del av den

statliga inkomstskatten, som hänför sig till det deponerade beloppet, icke tillsvi-
dare indrives. Depositionen kan lyftas på
enahanda villkor som enligt lagen om in-
vesteringsfonder. Härvid skall företaget
erlägga 62,5 % av den skatt, som blev oin-
driven, då depositionen gjordes, medan
återstoden, 37,5 % av skatten, förblir ode-
biterad. Efter investeringen äger företa-
get dessutom rätt att göra ett extra av-
drag för värdeminskning, motsvarande
det lyftade beloppet, dock minskat med
den skatt, som erlagts vid lyftandet. —
Om företaget lyfter medlen utan motsva-
rande investering, skall hela skatten beta-
las jämte därå beräknat skattetillägg.

Bland de fördelar detta system erbjuder
företagen, bör främst nämnas den
slutliga lättningen om 37,5 % och därefter
det extra avdraget för värdeminskning.
Den förnämsta förmånen har dock ut-
gjorts av den kursgaranti, som deponenten
fått emedan depositionen i utländskt mynt
utbetalas enligt kursen på betalningsda-
gen.

3. Andra skattelättnader för närings- livet.

a) Sedan rättspraxis ställt sig på den
ståndpunkten, att *avgifter*, som erlagts
för anslutning till elektriskt nät tillhöran-
de företag, som producera eller distribue-
ra elektrisk kraft, skulle hänföras till fö-
retagets skattepliktiga inkomst, föreslog
regeringen, vilken ansåg att dylika avgif-
ter utgjorde en del av företagets grundka-
pital, att de icke måtte anses såsom skatte-
pliktig inkomst. Senare beviljades före-
tagen även rätt att från sin skattepliktiga
förmögenhet avdraga det sammanlagda
beloppet av sagda avgifter. Stadganden
härom ha fortfarande intagits i de årliga
undantagsförfattningarna.

b) Redan år 1944 beviljades sjöfarten
provisoriska skattelättnader i form av ex-
tra avskrivningar (1944/498). Nu gäller
en temporär lag om *skattelättnader för
främjande av sjöfarten* (Lag 31.12.1953/
554), som innehåller bestämmelser om
rätten till fria avskrivningar i fråga om
fartyg byggda på inhemska varv, och till
icke tidsbundna avskrivningar om 40—
60 % beträffande i utlandet anskaffade
fartyg. Betydelsefullt är, att rätten till
avdrag tillkommer skattskyldig redan vid
den tidpunkt, då avtal om anskaffande
ingåtts, och att den skattskyldige kan få
likadana skattelättnader även i det fall,
att han i Finlands Bank deponerar ett
belopp för framtida anskaffning av far-
tyg.

c) För att de finska varven och me-
tallindustriföretagen skulle kunna bevilja
utländska beställare lika lång betalnings-
tid och lika låg ränta som de konkurre-
rande utländska producenterna, stiftades
en provisorisk lag om *skattelättnader för
främjande av skeppsbyggnad och den
övriga metallindustrins produktion och
export* (Lag 19.7.1956/445), enligt vilken
ränta på ifrågavarande tillgodohavanden
för längre tid än 12 månader icke betrak-
tas som företagets skattepliktiga inkomst
och själva tillgodohavandena icke som
skattepliktig förmögenhet.

d) I detta sammanhang må även näm-
nas den skattefrihet, som beviljas *ägare
av depositioner och obligationer* (1956/
559), samt nedsättningen av *stämpelskat-
ten*, som betalas *vid aktieemission* (1956/
317 och 1957/300).

III. Nya sociala avdrag vid inkomstbe- skattningen.

Medelst temporära lagändringar (La-

gar 9.12.1955/491 och 21.12.1956/626) intogs i lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt nya av sociala skäl betingade stadganden. *Åldersavdrag* beviljas, då skattskyldig före skatteårets utgång fyllt 67 år, samt *änkeavdrag*, då skattskyldig, som icke är gift, under skatteåret försörjt minderårigt barn. Storleken av sagda avdrag är 50.000 mk. — *Skolningsavdrag* beviljas skattskyldig, då han underhållit sitt i hans vård befintliga barn, som fått full undervisning i yrkes-, lärdoms- eller högskola, för varje barn, som fyllt 17 men icke 21 år, om barnet kunnat bo i hemmet 30.000 mk, men annars 50.000 mk, samt för barn, som icke fyllt 17 år och som under sin studietid varit bosatt på annan ort, 20.000 mk. Om försörjare av en sådan studerande icke fått åtnjuta skolningsavdrag, avdrages från studerandens egna eventuella arbetsinkomster 50.000 mk (*studieavdrag*).

I samband med tillkomsten av lagen om *pensionsstiftelser* (Lag 2.12.1955/469) företogs även ändringar i skattelagarna, varigenom företagen berättigades att avdraga, vad de överfört till självständig pensionsstiftelse intill dess stiftelsens pensionsansvar blivit täckt, och sådana stiftelser erhöles skattefrihet för inkomster och tillgångar i motsvarande mån (1955/471—473).

IV. Nyheter och planer av teoretiskt intresse.

Den *dubbla beskattningen av dividender* (aktieutdelningar) har lindrats såtillvida, att från den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten avdrages 15 % av det dividendbelopp, som ingår i skattskyldigs beskattningsbara inkomst. Då avdraget göres från skatten, inverkar beskatt-

ningens progressivitet icke på lättnadens belopp (Lag 8.6.1956/333).

Begreppet lön har vid *förskottsutbörden* varit oklart varigenom det har varit svårt att avgöra, huruvida en person, som utför t. ex. ett uppdrag, härvid bör betraktas såsom självständig utövare av näring eller yrke, från vars arvode innehållande av skatt icke skall ske. Därför har man nu gjort det möjligt att i vissa svårlösta fall bestämma skyldigheten att innehålla skatt oberoende av arbetsförhållandets kännetecken (Lag 21.12.1956/631). Statsrådet äger rätt förordna, att vid utbetalning av t. ex. konstnårs- och författararvoden eller arvoden åt försäljningsombud och handelsresande, skatt skall innehållas oberoende av, att arvodet icke kan betraktas såsom lön. Statsrådet har icke ännu meddelat något sådant förordnande.

Hittills har man i Finland tillämpat den konstanta *avskrivningsmetoden* med fasta årliga avskrivningar. Genom en ändring av förordningen angående inkomst- och förmögenhetsskatt (27.4.1956/243) godkändes det så kallade degressiva förfarandet ifråga om maskiner och inventarier, som tagits i bruk under år 1956 eller därefter. Såsom avdrag för värdeminskning för det första året beviljas 20 % av anskaffningsvärdet och därefter årligen likaså 20 % av det återstående värdet. Ändringen har således lett till större begyn-nelseavskrivningar.

Frågan om *sammanslagning av kommunal- och statsbeskattningen* har redan länge varit anhängig. Regeringens proposition år 1952 var byggd på denna basis, men den förföll då riksdagen upplöstes. Den 27.4.1956 uppdrogs åt en kommitté att uppgöra förslag till *omläggning av beskattningsförfarandet*, medan revisionen av den materiella skatterätten tillsvidare

fick vila. Kommitténs förslag blev färdigt den 11.3.1957. Förslaget grundar sig därpå att endast en gemensam skattedeclaration borde avgivas för statsbeskattning och kommunalbeskattning, att en och samma skattenämnd borde verkställa båda taxeringarna samt att ändring i dessa skulle sökas hos oavhängiga länsskatterätter med en gemensam besvärsskrivelse. Båda skatterna skulle även uppbäras medelst samma debetsedel. I förslaget har man dessutom skapat ett system, enligt vilket bindande förhandsbesked i skattefrågor skulle kunna erhållas av en särskild centralskattenämnd.

V. Skatterättslig forskning.

Medan den finska skattelagstiftningen under efterkrigstiden har sett ut som ett

lapptäcke, har forskningen kunnat presentera värdefulla resultat.

Det banbrytande arbete, som professorn i finansrätt, Aarne Rekola, utfört i och med sin vidlyftiga kommentar till inkomst- och förmögenhetsskattelagen samt med sina talrika artiklar från hela skatterättens område, har speciellt varit ägnat att medverka till den gynnsamma utvecklingen. Andra teoretiker som också åtnjuta stort anseende på detta område, äro Lassi Kilpi, Olli Ikkala, W. A. Palme och Esko Rekola. Av dessa har endast Palme skrivit på svenska, och man har anledning att beklaga att Ikkalas ansedda verk om affärsbeskattningen, Kilpis ingående avhandling om kapitalförlust samt Esko Rekolas klara framställning av kommunalbeskattningen hittills äro nästan okända i de övriga nordiska länderna.